

rok lelkesedése s fogékonysága az „együtműködésre” szóló felhívások iránt magukat a németeket is megdöbbentette. Azt állították, hogy a föl-jelentések áradata egyetlen más országban sem öltött hasonló méreteket.¹⁴ Freudigerrel való egyik találkozása alkalmával Wisliceny állítólag megjegyezte: „Úgy látszik, a magyarok tényleg a hunok leszármazottai; soha nem jutottunk volna ilyen messzire nélkülük.”¹⁵

Hasonló véleményének adott hangot a német biztonsági rendőrség marosvásárhelyi képviselője. A székelyföldi lakosság hangulatáról szóló jelentésében hangsúlyozta, hogy a helybeli magyarok, tekintettel a front gyors közeledésére, követelik „a zsidókérdés mielőbbi radikális megoldását, mert jobban félnek a zsidók bosszújától, mint az oroszok brutalitásától”¹⁶.

A mind messzebb menő zsidóellenes intézkedések lakossági fogadtatását általában véve a magyar jobboldal radikális szárnya is kedvezően ítélte meg: „A magyar társadalom nagyobbik és jobbik része a felszabadulás örömeivel fogadta a rendeletek közlését, és úgy érzi, nem volt hiábavaló az az évek óta folyó küzdelem, amely a magyarországi zsidóság ellen társadalmi, szellemi és politikai téren folyt.”¹⁷ Ez az értékelés a gettósítási kampány megindítása után még pozitívabbá vált. Az észak-erdélyi gettókbán tett ellenőrző körútjáról visszatérve Endre László kijelentette: „...a lakosság minden városban és községben őszinte örömmel fogadja a zsidótlanítással járó intézkedéseket, és... meglelégedéssel vették tudomásul a kormányintézkedések végrehajtását. A lakosság mindenhol előmozdítja a hatóságok munkáját. A legtöbb helyen ingyen bocsát rendelkezésre szállítóeszközöket is, csak hogy minél hamarabb megszabaduljon tőlük.”¹⁸

A zsidóüldözésbe tevékenyen bekapcsolódó magyarok többen voltak ugyan azoknál, akik aktívan vagy nyíltan felléptek a zsidók védelmében, vagy részt vettek a mentésükben, mégis a lakosság kisebbségét alkották csupán. Egyeseket nyilvánvalóan kapzsiság és irigység vezetett, másokat személyes bosszúvágy hajtott, ismét másokat megtevesztettek a kiforgatott hazafias és ideológiai szölamok.¹⁹

Az otthonukból erőszakkal elhurcolt zsidókat, amint a kora reggeli órákban a legszükségesebb ruhaneművel és élelemmel a hátukon a városi gettó vagy a legközelebbi gyűjtőtábor felé tartottak, az utcákon felsorakozott keresztények gyakran gúnyos megjegyzésekkel illették. Együttérzés viszonylag ritkán volt tapasztalható. A tisztességesebb magyarok egyszerűen elhúzták a függőnyt az ablakukon.

A tömegek általános fásultsága és passzivitása, akárcsak az uszítók el-lenséges megnyilatkozásai, végeredményben két tényezőtől fakadtak: a